

Bijlage 2: Reactie op Amnesty International rapport 'Year of rebellion: the state of human rights in the Middle East and North Africa'

Op verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken van 20 januari jl. met kenmerk 2012Z00143/2012D02108 volgt een reactie op het rapport van Amnesty International 'Year of rebellion: the state of human rights in the Middle East and North Africa'.

In grote lijnen is de regering het eens met de bevindingen van Amnesty International in het rapport. Het is goed gedocumenteerd en behandelt de landen in de regio terecht afzonderlijk: de gebeurtenissen die vaak generaliserend onder de Arabische lente worden geschaard zijn verschillend van karakter. De regering waardeert de aandacht voor een aantal belangrijke thema's, waarvan er enkele samenvallen met beleidsprioriteiten uit de geactualiseerde mensenrechtenstrategie 'Verantwoordelijk voor Vrijheid'. In het bijzonder geldt dat voor het tegengaan van straffeloosheid en de rol van het Internationale Strafhof, aandacht voor de rechten van vrouwen, en het belang van vrije media. Nederland is van mening dat de rechten van religieuze minderheden, de rol van mensenrechtenverdedigers en het belang van een vrij internet meer aandacht hadden verdiend. Opmerkelijk is dat er relatief weinig aandacht aan Iran is besteed, terwijl de mensenrechtensituatie daar dit jaar verder is verslechterd.

De regering is het niet eens met de bevinding van Amnesty dat de internationale gemeenschap inconsistent zou hebben gereageerd ten aanzien van de gebeurtenissen in de Arabische landen. De internationale respons verschilt per land, omdat de gebeurtenissen in de diverse landen verschillend zijn en dus vragen om beleid dat is toegespitst op specifieke omstandigheden en verschillende contexten. De regering deelt ook niet de opvatting van Amnesty dat de internationale gemeenschap de mensenrechtensituatie in de regio te lang heeft genegeerd. Nederland heeft bilateraal, maar met name ook in VN- en EU-verband aandacht gevraagd voor het belang van het respecteren van mensenrechten en voor mensenrechtenschendingen. Wel is Nederland van mening dat actie van de internationale gemeenschap altijd goed gecoördineerd moet worden met regionale initiatieven zoals die van de Arabische Liga.

Ten aanzien van de wapenexport kijkt het rapport van Amnesty terug op het wapenexportbeleid van meerdere Westerse landen (EU en Verenigde Staten, maar ook Rusland) voordat de 'Arabische Lente' van start ging. Het stelt dat veel wapens die door de Arabische regimes zijn ingezet bij de repressie van demonstranten afkomstig waren uit deze landen.

De regering is van mening dat de besluiten die voor de 'Arabische Lente' zijn genomen destijds zijn genomen op basis van de kennis en informatie die op dat moment beschikbaar waren. Daarom is in maart 2011 onder andere aangekondigd dat, nog meer dan voorheen, bij de toetsing van wapenexportaanvragen rekening zal worden gehouden met een element van risicoanalyse (zie brief van 10 juni 2011: 2010-2011, 22054, nr. 165). Ook meent de regering dat zij op de juiste wijze heeft gereageerd door vergunningverlening voor een aantal landen in de regio aan te houden. Amnesty International is het daarmee eens. Overigens was Nederland daarmee veel terughoudender dan EU partners. Dit aanhoudingsbeleid is inmiddels in overleg met de Kamer aangepast. Hierbij geldt dat rekening wordt gehouden met de legitieme veiligheidsbehoeften van landen in de Arabische regio, maar dat geen vergunningen worden afgegeven voor militaire goederen die kunnen worden ingezet tegen de eigen bevolking. Daarnaast pleit Nederland binnen de EU voor een kritischer gezamenlijk wapenexportbeleid.